

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев-уз 6/2023
11.10.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез председника већа, Весне Станковић и Бранке Дражић чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Душко Ковачевић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство унутрашњих послова, коју заступа Државно правобранилаштво, ради заштите узбуњивача, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж-уз 2/23 од 08.02.2023. године, у седници већа одржаној дана 11.10.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж-уз 2/23 од 08.02.2023. године у потврђујућем делу којим је утврђено да је тужена извршила штетну радњу према тужиоцу као узбуњивачу која се састоји у игнорисању на радном месту, одбијању комуникације и недавању послова и радних задатака у складу са радним местом на које је распоређен, забрањено туженој да убудуће на описани или сличан начин врши штетне радње према тужиоцу због узбуњивања, обавезана тужена да тужиоцу исплати на име накнаде нематеријалне штете због претрпљених душевних болова услед повреде части и угледа износ од 100.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 31.10.2022. године, до коначне исплате и у делу одлуке о трошковима поступка.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж-уз 2/23 од 08.02.2023. године и пресуда Вишег суда у Новом Саду П-уз 2/20 од 31.10.2022. године у делу којим је обавезана тужена да о свом трошку објави пресуду у дневном листу „Политика“, тако што се одбија тужбени захтев да се обавезе тужена да о свом трошку објави пресуду у дневном листу „Политика“ који се дистрибуира на територији РС.

ОДБАЦУЈЕ СЕ, као недозвољена, ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж-уз 2/23 од 08.02.2023. године у преиначујућем делу.

ОДБИЈА СЕ захтев тужене за накнаду трошкова поступка по ревизији.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Новом Саду П-уз 2/20 од 31.10.2022. године, ставом првом изреке, утврђено је да је тужена извршила штетну радњу према тужиоцу као узбуњивачу која се састоји у премештању у неусловну канцеларију, игнорисању на радном месту, одбијању комуникације и недавању послова и радних задатака у складу са радним местом на које је распоређен. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да уклони последице штетних радњи према тужиоцу као што је игнорисање на радном месту, одбијање комуникације и недавање послова и радних задатака у складу са радним местом на које је распоређен и да забрани туженој да убудуће на начин описан у ставу један диспозитива или сличан начин врши штетне радње према тужиоцу због узбуњивања. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу исплати на име накнаде нематеријалне штете због претрпљених душевних болова услед повреде части и угледа износ од 100.000,00 динара и на име накнаде нематеријалне штете због претрпљеног страха износ од 100.000,00 динара све са законском затезном каматом почев од 31.10.2022. године, до исплате. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да о свом трошку објави пресуду у дневном листу „Политика“ који се дистрибуира на територији Републике Србије. Ставом петим изреке, одбијен је тужбени захтев у делу у ком је тражио да се обавезе тужена да уклони последице штетних радњи према тужиоцу као што је премештање у неусловну канцеларију. Ставом шестим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 243.366,00 динара са законском затезном каматом од извршности па до коначне исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж-уз 2/23 од 08.02.2023. године, преиначена је првостепена пресуда у усвајајућем делу тако што је одбијен део тужбеног захтева да се утврди да је тужена извршила штетну радњу према тужиоцу као узбуњивачу премештањем у неусловну канцеларију, да се обавезе тужена да уклони последице штетних радњи према тужиоцу, као што је игнорисање на радном месту, одбијање комуникације и недавања послова и радних задатака у складу са радним местом на које је распоређен, те да се обавезе тужена да тужиоцу исплати на име накнаде нематеријалне штете због претрпљеног страха износ од 100.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 31.10.2022. године па до исплате. У преосталом непреиначеном делу, одбијена је жалба тужене и потврђена првостепена пресуда и одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права, с позивом на члан 404. Закона о парничном поступку.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 23. став 5. Закона о заштити узбуњивача („Службени гласник Републике Србије“, број 128/14), и члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11...18/20) - ЗПП, Врховни суд је оценио да је ревизија тужене делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је запослен у Полицијској управи ..., као инспектор у Одељењу криминалистичке полиције за ... Тужилац је у МУП-у

запослен почев од 1988. године, а на послове ... распоређен је почев од 2005. године, које послове и даље обавља. Решењем од 25.08.2017. године тужилац је у Полицијској управи поново распоређен на радно место ..., те истим није промењено звање нити плата тужиоцу, док се у решењу не назначава опис послова овог радног места. Тужилац је у слободно време обављао и послове ... клуба „...“ који је све до 1997. године био у власништву МУП-а, а након тога ради као непрофитабилна и невладина организација, док управу клуба чине радници МУП-а, а просторије клуба се налазе у приземљу Полицијске управе ... Тужилац је неколико пута указивао на неправилности у раду тог клуба, а први пут током августа 2017. године када је указао да је тренер клуба без сагласности и одобрења управе клуба, водио децу која су чланови клуба на спортске припреме. Крајем септембра 2017. године је обавестио надлежне да је приликом прегледа снимака ... клуба наишао на снимак од 04.09.2017. године на коме се види како његов надређени старешина ББ у ... сали више пута шутира и врши тортуру над ухапшеним лицем које је лежало везано на поду и које је лишено слободе, док то посматра четворо-петоро људи. Тужилац је због здравствених проблема тражио да га ослободе ноћног рада и да му се ограничи рад на терену, али писана наредба о овоме није донета, као ни решење којим се тужиоцу мења опис послова у односу на решење од 25.08.2017. године, већ је ВВ усмено од стране ББ речено да тужилац не дужи судске и тужилачке потернице. Након усмених указивања на неправилности, положај тужиоца на радном месту је промењен, тако што је на понижавајући начин пред странком обавештен да није задужен за рад на терену и враћен је у канцеларију, распоређен је на послове који обухватају само административне задатке, уместо и на послове са теренским радом које је раније обављао, а остали запослени су почели да га избегавају и ограничено комуницирају са њим.

Тужилац се дана 02.10.2017. године писаним путем обратио тада в.д. начелнику Полицијске управе ... ГГ, тако што је сачинио информацију позивајући се на Закон о заштити узбуњивача и на Правилник о поступању унутрашњег узбуњивања у којој је навео да је в.д. начелника Одељења криминалистичке полиције ПУ ... ББ учинио више кривичних дела, као и мобинг радника ПУ ..., те да је спреман да докаже уступи на располагање, а ради се о видео запису и наредбама датим пред сведоцима. Истог дана тужилац је сачинио и информацију о спорним ситуацијама и за министра полиције ДД са истим наводима.

Такође, дана 02.10.2017. године руководиоца групе за ... делатност поднео је иницијативу за покретање дисциплинског поступка против тужиоца са наводима да је тужилац дана 29.08.2017. године, док се налазио у преподневној смени напустио радно место без јављања руководиоцу групе и обавештавања о радним задацима које треба да изврши и није се вратио у просторије до краја радног времена, а није се јављао ни на мобилни телефон руководиоцу групе ради упућивања на задатак који је био неопходан, те постоје основи сумње да је извршио тешке повреде службене дужности. Поступајући по поднетој дисциплинској пријави решењем дисциплинског старешине од 07.06.2018. године тужилац је оглашен одговорним за тежу повреду службене дужности и изречена му је дисциплинска мера новчана казна у износу од 20% месечне основне плате увећане за минули рад у времену од 2 месеца. Поступајући по приговору тужиоца Дисциплинска комисија МУП РС је дана 25.07.2018. године донела решење којим је усвојеи приговор тужиоца, те је решење поништено и предмет враћен дисциплинском старешини на поновии поступак, након чега је, по сазнањима тужиоца, застарело спровођење дисциплинског поступка, али тужилац није добио решење о обустави истог.

Почетком октобра 2017. године целокупна група потражних делатности ПУ са надређеним ВВ пресељена је у нову зграду где су добили канцеларије које нису биле условне за рад, јер се радило о старој згради, а једино је канцеларија ВВ имала клима уређај који је био уграђен од стране његовог претходника. Тужилац и ЋЋ, такође запослена у групи за ... делатности, од стране ВВ смештени су у канцеларију која је била најнеусловнија и у најлошијем стању. ВВ је сачинио акт у писаној форми у коме је писало ко од запослених дужи које предмете и по том списку тужилац је требао да ради искључиво по потрагама расписаним од стране подручних прекршајних судова, да исписује и обуставља потраге, али није смео да изађе на терен, односно усмено му је речено да не сме да крочи ван канцеларије. ВВ је неколико пута пред ЋЋ рекао тужиоцу да му је ББ наложио да не сме да се креће по згради и да напушта канцеларију, чак му је једном приликом у присуству ЋЋ рекао да не сме да изађе из канцеларије чак ни у тоалет и да, ако ови изнад њега полуде, биће у великом проблему. Други запослени у ... делатностима нису имали та ограничења, те су у зависности од потребе посла могли да напуштају канцеларије, као и да сарађују са другим групама.

Поступајући по пријави тужиоца као узбуњивача, Служба за специјалне истражне методе саставила је дана 07.05.2018. године извештај о предузетим радњама поводом информација у вези са унутрашњим узбуњивањем у коме је између осталог наведено да је сектор унутрашње контроле већ проверио наводе који се тичу неправилности у раду појединих старешина узбуњивача и предузео мере из своје надлежности, односно обавестио је јавно тужилаштво, те су покренути кривични поступци у којима се изводе докази и утврђује се евентуална кривична одговорност окривљених, те је закључено да је сектор унутрашње контроле, као надлежна организациона јединица код послодавца МУП РС, обавештен о свим неправилностима, које је узбуњивач навео у својој информацији и да је у складу са тим предузео одговарајуће мере из своје надлежности, те како се поводом навода из информација о поменутом снимку из ... сале већ води кривични поступак следи да узбуњивач није открио нове информације које указују на неправилности у раду и које би захтевале предлог мера ради отклањања истих.

Пре овог периода тужилац је био уважаван и поштован као један од старијих колега, који однос се променио. Након свих ових догађаја тужилац има здравствених проблема, највише са срцем и у више наврата се јавио лекарима, па је привремено био и спречен за рад, а такође је трпео и трпи психички притисак. Све до промене руководства која се десила током новембра 2020. године, тужилац је био изопштен из радног окружења и колеге су ретко комуницирале са њим. Са променом руководства и група за потражне делатности враћена је у раније просторије и тужилац је смештен у условну канцеларију за рад, те је формално почео да обавља послове у складу са решењем о распоређивању. Међутим и даље је присутно неодговарајуће опхођење надређених ЕЕ и ВВ према тужиоцу јер добија од њих задатке који превазилазе његову радну способност.

Из налаза и мишљења судског вештака произиш да је услед наведеног догађаја код тужиоца дошло до јављања страха средњег до високог интензитета за егзистенцију у случају губитка посла (6 до 7 степени) почев од септембра 2017. године, који страх је трајао и повремено растао до нивоа високог интензитета у ситуацијама када се тужилац осећао угрожено за сопствену безбедност и безбедност своје породице. Услед наведеног понашања тужене тужилац је трпео душевне болове у вези са последицама проистеклим из узбуњивања који су довели до изражених психосоматских поремећаја

односно до активације нервног система, услед чега је тужилац имао бројне телесне тегобе које су додатно изазвале узнемиреност и страх егзистенцијалне природе. Тужилац је трпео душевне болове средњег степена до априла 2021. Године, а затим је трпео душевне болове благог степена који трају до данас.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је с позивом на одредбе члана 2. тачка 1., члана 7., члана 8., члана 21. став 1., члана 23. став 1. и 2. и члана 29. Закона о заштити узбуњивача и чланова 155. и 200. Закона о облигационим односима, закључио да је радња узбуњивања извршена најпре усменим путем септембра месеца 2017. године, а затим писменим путем 02.10.2017. године тако што је тужилац указао на неправилности и малверзације полицијских службеника у ... клубу, као и указивање на понашање надређеног ББ на снимку видео надзора од 04.09.2017. године, након чега су штетне радње у вези са узбуњивањем трајале у континуитету од почетка октобра 2017. године па и након подношења тужбе, све до новембра 2020. године. Како је тужилац учинио вероватним да су према њему учињене штетне радње због достављања информација, што је све довело до поремећаја психичке равнотеже као последице штетних радњи, првостепени суд је тужбени захтев усвојио налазећи да је исти основан и опредељен у складу са Законом о заштити узбуњивача, осим у делу у којем је тражио да се обавезе тужени да уклони последице штетних радњи према тужиоцу као што је премештање у безусловну канцеларију, будући да се сам тужилац изјаснио да је наведена штетна радња отклоњена и да је поново распоређен у условну канцеларију за рад почев од новембра 2020. године.

Другостепени суд је прихватио чињенично стање утврђено првостепеном пресудом и закључио да је првостепени СУД правилно применио материјално право када је закључио да је тужена као послодавац према тужиоцу предузела штетну радњу у вези са узбуњивањем које се састоји у игнорисању на радном месту, одбијању комуникације и недавању послова и радних задатака у складу са радним местом на које је распоређен. Ово стога што је утврђено да је након извршеног узбуњивања тужиоцу усмено наложено да више не поступа по ... са теренским радом већ само административно, иако послодавац није донео ново решење о распоређивању, односно решењем утврдио ограничења тужиоца у раду у складу са медицинском документацијом, а посебно што је тужиоцу било забрањено да напушта канцеларију, те му је било забрањено да иде и у тоалет без јављања, а да такво ограничење није важило за друге запослене у потражним делатностима нити је исто извршено званичном наредбом или решењем. Наведеним поступањем тужене према тужиоцу су предузете штетне радње које су у узрочно последичној вези са извршеним узбуњивањем, имајући пре свега у виду да су исте предузете непосредно након извршеног узбуњивања, те да је наведеним поступањем тужилац стављен у неповољнији положај у односу на остала запослена лица у групи за ... делатност. Такође наведеним поступањем тужиоцу су повређени углед и част као део људског достојанства, те је правилно првостепени суд досудио тужиоцу потраживани износ од 100.000,00 динара на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде части и угледа.

По оцени другостепеног суда, премештање тужиоца у безусловну канцеларију није у вези са узбуњивањем, јер је чињенично утврђено да је почетком октобра месеца 2017. године целокупна група потражних делатности пресељена у зграду у којој су све канцеларије биле безусловне за рад, а са њим је у канцеларији била и ЂЂ, те је у том делу преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев. Такође, како су, након

смене руководства, отклоњене последице штетних радњи према тужиоцу, као што је игнорисање на радном месту, одбијање комуникације и недавање послова и радних задатака у складу са радним местом на које је распоређен, неоснован је део захтева тужиоца да се тужена обавезе да исте отклони. Правилно је, при том првостепени суд забранио туженом да убудуће на описани или сличан начин врши штетне радње према тужиоцу због узбуњивања, која забрана има превентивни значај у циљу забране понављања штетне радње. Такође, страх који је тужилац лично осећао није објективизиран, а утврђене штетне радње предузете према тужиоцу као узбуњивачу нису биле усмерене на престанак радног односа тужиоца код тужене чиме би била угрожена његова егзистенција и егзистенција његове породице, нити су биле усмерене на угрожавање његове безбедности и безбедности његове породице, због чега је првостепена пресуда преиначена у делу тужбеног захтева за накнаду нематеријалне штете за претрпљени страх и тужбени захтев је у том делу одбијен.

По оцени Врховног суда, нижестепени судови су правилно применили материјално право када су усвојили тужбени захтев у делу којим је утврђено да је тужена извршила штетне радње према тужиоцу као узбуњивачу које се састоје у игнорисању на радном месту, одбијању комуникације и недавању послова и радних задатака у складу са радним местом на које је распоређен, у делу којим је забрањено туженој да убудуће на описани или сличан начин врши штетне радње према тужиоцу због узбуњивања и у делу којим је обавезана тужена да тужиоцу исплати на име накнаде нематеријалне штете због претрпљених душевних болова услед повреде части и угледа износ од 100.000,00 динара са припадајућом каматом.

Законом о заштити узбуњивача прописано је да је "узбуњивање" откривање информације о кршењу прописа, кршењу људских права, вршењу јавног овлашћења противно сврси због које је поверено, опасности по живот, јавно здравље, безбедност, животну средину, као и ради спречавања штете великих размера; да је "узбуњивач" физичко лице које изврши узбуњивање у вези са својим радним ангажовањем, поступком запошљавања, коришћењем услуга државних и других органа, носилаца јавних овлашћења или јавних служби, пословном сарадњом и правом власништва на привредном друштву; да је "штетна радња" свако чињење или нечињење у вези са узбуњивањем којим се узбуњивачу или лицу које има право на заштиту као узбуњивач угрожава или повређује право, односно којим се та лица стављају у неповољнији положај (члан 2. тачка 1., 2. и 7.); те да узбуњивач према коме је предузета штетна радња у вези са узбуњивањем има право на судску заштиту (члан 23.).

Дакле, из цитираних законских одредби следи да је "узбуњивање" између осталог откривање информација о кршењу прописа. Узбуњивач, према коме је предузета штетна радња у вези са узбуњивањем, има право на судску заштиту. Циљ узбуњивања, односно откривања информација је заштита јавног интереса. Да би се радња предузета од неког лица окарактерисала као узбуњивање, неопходно је да информација која се открива указује да је угрожен јавни интерес. Услов за пружање судске заштите је да је према узбуњивачу предузета штетна радња у вези са узбуњивањем, а не у вези са његовим личним статусом или другим његовим правима. У случају наношења штете због узбуњивања, узбуњивач има право на накнаду штете у складу са законом који уређује облигационе односе.

На основу утврђеног чињеничног стања, које се наводима ревизије не доводи у сумњу, правилно су нижестепени судови утврдили да је тужена као послодавац према

тужиоцу предузела наведене штетне радње које се састоје у игнорисању на радном месту, одбијању комуникације и недавању послова и радних задатака у складу са радним местом на које је распоређен, да су штетне радња предузете у вези са узбуњивањем, откривањем информација од стране тужиоца о неправилностима у раду цудо клуба који је под управом тужене и указивање на понашање надређеног ББ на снимку видео надзора од 04.09.2017. године, те да је тужиоцу због узбуњивања, наведеним штетним радњама нанета штета. Како је због предузетих радњи узбуњивања тужилац претрпео нематеријалну штету у виду повреде части и угледа, то је правилан закључак нижестепених судова да тужилац има право на накнаду нематеријалне штете у складу са Законом о облигационим односима, која је правилно одмерена у складу са чланом 200. Закона о облигационим односима.

Неосновано се ревизијом указује да према тужиоцу нису предузете штетне радње у вези са убуњивањем и да је тужилац ослобођен теренског рада и задужен само административним задацима по молби самог тужиоца, услед здравствених проблема, а имајући у виду да тужена није решењем утврдила ограничења тужиоца у раду у складу са медицинском документацијом, а посебно што је тужиоцу било забрањено да напушта канцеларију, те му је било забрањено да иде и у тоалет без јављања, а да такво ограничење није важило за друге запослене у потражним делатностима, нити је исто извршено званичном наредбом или решењем, како су то правилно закључили и нижестепени судови, при чему си и остали запослени ограничено комуницирали са тужиоцем, а што је све измењено променом руководства 2020. године.

Међутим, по оцени Врховног суда, нижестепени судови су погрешно применили материјално право када с усвојили тужбени захтев у делу којим је тражено да се обавезе тужена да о свом трошку објави пресуду у дневном листу „Политика“ који се дистрибуира на територији РС, а имајући у виду да су, са променом руководства 2020. године, уклоњене последице штетних радњи према тужиоцу као што је као што је игнорисање на радном месту, одбијање комуникације и недавање послова и радних задатака у складу са радним местом на које је распоређен, при чему је туженом забрањено да убудуће на описани или сличан начин врши штетне радње према тужиоцу због узбуњивања, која забрана има превентивни значај у циљу забране вршења и понављања штетне радње, а тужиоцу је је пружена новчана састисфакција за претрпљене душевне болове због повреде части и угледа, на који начин су у потпуности уклоњене све последице штетних радњи према тужиоцу, због чега је неоснован захтев за објављивањем пресуде у дневном листу „Политика“.

Овај суд је приликом доношења одлуке имао у виду и остале наводе ревизије, али је оценио да су неосновани, јер суштински представљају понављање навода који су истицани у жалби против првостепене пресуде, а ове наводе је другостепени суд правилно оценио као неосноване и за ту оцену дао јасне и довољне разлоге, које у свему прихвата и овај суд.

Из наведених разлога, Врховни суд је на основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучио као у ставу првом изреке, а на основу члана 416. став 1. ЗПП, као у ставу другом изреке.

Испитујући дозвољеност ревизије изјављене против преиначујућег дела побијане пресуде, у смислу члана 410. став 2. тачка 4. ЗПП, Врховни суд је нашао да ревизија није дозвољена.

Одредбом члана 410. став 2. тачка 4. ЗПП, прописано је да је ревизија недозвољена ако лице које је изјавило ревизију нема правни интерес за подношење ревизије. Будући да је у овом делу правноснажне пресуде, одбијен тужбени захтев у односу на тужену, то сагласно цитираној законској одредби, правноснажну пресуду у том делу тужена не може побијати овим ванредним правним леком због недостатка правног интереса.

Из наведених разлога, Врховни суд је на основу члана 413. ЗПП одлучио као у ставу трећем изреке.

Врховни суд је, применом члана 165. става 1. у вези чланова 153. и 154. ЗПП, одбио захтев тужене за накнаду трошкова ревизијског поступка, имајући у виду да је тужена у ревизијском поступку успели у сразмерно незнатном делу, па јој не припада право на накнаду трошкова тог поступка.

**Председник већа – судија
Јелица Бојанић Керке, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић